

ren. Der kendes her ingen Stenmindesmærker. Fra Jernalderen er der erfaret om Gravpladser ved Kvistrup, Ausumgaard og især ved Willemoesgaard. Af uvis Alder, men mulig fra Oldtidens Slutning, er den gamle Vold, det nu væsentlig sløjfede „Vindeldige“, som fra Engsnab i Vejrum strakte sig til Skræddergaard i Asp.

I Skodborg Herred fortsattes den i 1918 paabegyndte Undersøgelse ved Inspektør Hans Kjær med 2 Sogne. Underinspektør J. Brøndsted afsluttede Undersøgelsen af Hasle Herred, Aarhus Amt, med 6 Sogne, Strækningen Vest for Aarhus By. Naar Mindesmærkerne her er meget faatallige — kun 124 Punkter indførtes paa de arkæologiske Kort, langt færre end i de fleste andre Sogne —, maa det bero paa, at en tættere Bebyggelse her ikke har kunnet udvikle sig; baade Jordbundsforholdene og Tilstedeværelsen af Skov har været til Hinder for at vinde frem. De ikke særdeles mange Stenmindesmærker, hvorom der haves Underretning, samler sig kun i Egnen om Brabrand til en tættere Gruppe. Alle er nu forsvundet, paa et enkelt nær, en fredlyst Dysse Syd for Aarslev Skov. Kun fra enkelte Punkter kendes den ældre Stenalder, navnlig ved en stor Boplads ved Brabrand Sø og en Del mindre Fund ved Aarhus Aas Udløb. Ogsaa Bronzealderens Mindesmærker samler sig kun paa enkelte Strøg til aabne Grupper, i Brabrandegnen ca. 50, i Lyngby Sogn ca. 20. Væsentlig kun i Skovene, navnlig i Aarslev Skov, er endnu enkelte bevarede, de fleste derimod overpløjede eller helt sløjfede.

Ved Underinspektør J. Brøndsted behandledes fremdeles Mindesmærkerne i Elbo Herred, ca. 180 fordelte paa 6 Sogne, atter kun et forholdsviis ringe Tal. Langs Kolding Fjord har der i Tavlov Sogn forud ligget en Række Stenalderens Dysser, der nu alle er forsvundet, den sidste saa sent som i 1915. Bronzealderens Høje, ca. 140 i Tallet, har næsten udelukkende ligget i Herredets sydlige og vestlige Del, dels langs Kolding Fjord og Lille Bælt, fra Gudsø til Snoghøj, dels langs Elbo Dalen. Ind mod Fredericia er Mindesmærkerne faa, og i Vejlbj Sogn er der ingen. Der har her i den tidligere Del af Oldtiden været ubeboet. Jernalderen er i hele Herredet kun lidet kendt.

III.

De betydeligste af Aarets Udgravninger har været de, som angik Gravpladser fra den ældre Jernalder i Østjylland; alene 2 af disse Pladser, ved Lisbjerg Rugaard og Lisbjerg Kongsgaard, Aarhus Amt, krævede ca. 5 Uger. Forholdene var paa disse Steder lidt forskelligartede. Medens Pladsen paa Rugaards Mark omfattede Grave fra 2 Tidsaldrer, Brandpletter fra den førromerske, Skeletgrave fra den romerske Tid, tilhørte Kongsgaardgravene alle samme Tid, den romerske Periode. Sidstnævnte Sted laa Gravene paa Siden af en temmelig høj Bakke, 16 i nær Samling, en 17de i ringe Afstand. Gennemgaaende fandtes de vel udstyrede; alene i een Grav laa 11 Lerkar, Jernknive, en Bronzebøjlenaal, Glasperler, Sølvhægte, en Ravring m. m.; i en anden Grav fandtes bl. a. Smedetang og Hammer, som forud kun enkelte Gange er fundne i Grave.

Paa Toppen af samme Banke er tidligere undersøgt en anden Gravplads fra samme Tidsalder. I det hele kendes nu fra Lisbjerg Sogn ikke mindre end 7 Gravpladser, hver med flere eller færre Grave, fra 10 op til omtrent 100. Ganske overvejende tilhører Gravene et begrænset Tidsrum, et Par Hundreder af den romerske Periode. Kun af og til findes ældre Grave, fra den førromerske Tid. Der er saaledes her et enestaaende Vidnesbyrd om en tæt Bebyggelse paa et snævert Omraade i en kort Periode. En Mand i Egnen, Statshusmand, har Fortjenesten af efterhaanden gennem en Aarrække at have fundet disse Pladser.

Andre Grave fra samme Tidsrum er undersøgte ved Bendsgaard, i Rougsø Herred, hvorfra der forud kun havdes meget faa Grave Jernalderen vedrørende; fremdeles ved Vivild i Sønderhald Herred og Glerup i Aalborg Amt. Paa en Mark i Hvilsager, Sønderhald Herred, fortsattes og afsluttedes en tidligere paabegyndt Undersøgelse, hvorved fremdroges 10 Skeletgrave og Brandpletter; i alt kendes nu herfra ca. 30 Grave. Paa dette Sted deltog i Undersøgelsen Museets mangeaarige Medarbejder, Lærer S. Andersen, V. Alling.

For øvrigt har Arbejderne, som det fremgaa af nedenstående Fortegnelse, ydet Fund fra de fleste af Oldtidens Afsnit. Kulturlag fra den ældre Stenalder fremdroges ved Nødebo i Nordsjælland, fra senere Stenalder ved Hasmark i Nordfyn og